

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:37.01:[378.011.3-057.87:376]

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14880156>

Вивчення педагогіки у ході фахової підготовки майбутніх логопедів: адаптація освітнього процесу

Пинзеник Олена Мафтеївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, 89600, м. Мукачево, Закарпатська обл., вул. Ужгородська 26, Україна, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7224-941X>

Дудаш Олена Сергіївна

доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, 89600, м. Мукачево, Закарпатська обл., вул. Ужгородська 26, Україна, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1757-0494>

Прийнято: 18.01.2025|Опубліковано: 29.01.2025

***Анотація.** Проблема забезпечення освітніми послугами осіб з порушенням психофізичного розвитку набуває особливої актуальності в суспільстві, яке переживає кризовий період. Спеціальність 016 Спеціальна освіта передбачає фахову підготовку вчителів-логопедів та вчителів-дефектологів для роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку певної категорії. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю удосконалення процесу фахової підготовки логопедів через адаптацію міждисциплінарного характеру. Метою статті є вивчення можливостей адаптації теоретичного та практичного змісту*

педагогіки як науки, характеристика чинників, що впливають на формування фахових компетентностей майбутніх логопедів, огляд методологічних підходів дотримання наукових педагогічних засад у процесі професійної підготовки для роботи в інклюзивному середовищі. У процесі дослідження використано такі **методи**: вивчення та аналіз наукових досліджень відповідно до вказаної теми, аналіз нормативних документів фахової підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Було застосовано пошук можливостей адаптації навчального матеріалу дисципліни «Педагогіка» до змістового наповнення фахової підготовки майбутніх логопедів, на основі чого застосовано метод аналізу та систематизації даних для виокремлення ключових аспектів дослідження проблеми. **Результати** дослідження свідчать, що міждисциплінарна адаптація у процесі фахової професійної підготовки передбачає спеціально організовану освітню діяльність, що поєднує зміст основних педагогічних наукових понять з майбутньою професійною діяльністю, а високий рівень процесу формування фахових компетентностей можливий лише у тому випадку, якщо майбутні логопеди здатні використовувати знання загальнопедагогічного змісту в різних ситуаціях професійної діяльності, а також володіють прийомами доцільного перенесення умінь і навичок під час вивчення педагогіки на вивчення інших дисциплін та організації практичної діяльності. **Висновки** дослідження дають можливість окреслити конкретні шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх логопедів через дотримання вимог до підвищення науковості та максимального наближення до практичної зорієнтованості змісту всіх освітніх компонент, заявлених у освітньо-професійній програмі підготовки фахівця.

Ключові слова: міждисциплінарні зв'язки, фахова компетентність, зв'язок теорії з практикою.

Study of pedagogy during professional training of future speech therapists: adaptation of the educational process

Olena Pynzenyk

candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the Department of Pedagogy of Preschool, Elementary Education and Educational Management of Mukachevo State University, 86900, town Mukachevo, Uzhgorodska str., 26, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7224-941X>

Olena Dudash

Doctor of Philosophy, senior lecturer of the Department of Pedagogy of Preschool, Elementary Education and Educational Management of Mukachevo State University, 86900, town Mukachevo, Uzhgorodska str., 26, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1757-0494>

***Abstract.** The problem of providing educational services to persons with impaired psychophysical development becomes especially relevant in a society that is going through a period of crisis. Specialty 016 Special education provides professional training of speech therapists and special education teachers to work with children with psychophysical developmental disorders of a certain category. The relevance of the study is determined by the need to improve the process of professional training of speech therapists through interdisciplinary adaptation. **The purpose** of the article is to study the possibilities of adapting the theoretical and practical content of pedagogy as a science, to characterize the factors affecting the formation of professional competences of future speech therapists, to review methodological approaches to the observance of scientific pedagogical principles in the process of professional training for work in an inclusive environment. The following **methods** were used in the research process: study and analysis of scientific research in accordance with the specified*

*topic, analysis of normative documents of professional training in specialty 016 Special education. The search for possibilities of adapting the educational material of the discipline Pedagogy to the content of the professional training of future speech therapists was applied, based on which the method of data analysis and systematization was applied to highlight the key aspects of the study of the problem. The **results** of the study show that interdisciplinary adaptation in the process of professional professional training involves specially organized educational activities that combine the content of basic pedagogical scientific concepts with future professional activities. A high level of the process of formation of professional competences is possible only if future speech therapists can use knowledge of general pedagogical content in various situations of professional activity, as well as possess techniques for the appropriate transfer of skills and abilities during the study of pedagogy to the study of other disciplines and the organization of practical activities. **The research** findings make it possible to outline specific ways of improving the professional training of future speech therapists through compliance with the requirements for increasing scientific knowledge and as close as possible to the practical orientation of the content of all educational components stated in the educational and professional training program of a specialist.*

***Keywords:** interdisciplinary connections, professional competence, connection between theory and practice.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Формування життєвих компетентностей здорового покоління вимагає глибокого переосмислення процесу фахової підготовки педагогів, які здійснюють безпосередній вплив на становлення особистості дитини. На особливу увагу потребують особи з проявами деструктивних змін у психо-фізичному розвитку. Про важливість цієї проблеми свідчить і поповнення нормативно-правової бази прийняттям важливих документів, зміст яких базується на розширенні можливостей для навчання осіб з особливими освітніми потребами. Так, Законом України «Про

освіту» у ст. 19 і 20 розширено можливості для навчання осіб з особливими потребами; Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» ст. 103 виділено субвенцію на надання державної підтримки таким особам.

Серед фахівців, які забезпечують надання освітніх послуг за спеціальністю 016 Спеціальна освіта: а саме – підготовки вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів, для роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку певної категорії, значна роль відводиться логопедам, завданням яких є розв'язання проблем мовленнєвих розладів різної складності в осіб, починаючи з дитячого віку. Одним з основних завдань фахової підготовки майбутніх логопедів є формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов [1, с. 4].

Сьогодні зростає необхідність підготовки фахівців-логопедів, які виявляють здатність до постійного розвитку та адаптації, які готові до постійної взаємодії з різними системами і суб'єктами. Це у свою чергу зумовлює визначення фахової мобільності як однієї з ключових компетентностей майбутньої професійної діяльності вчителя-логопеда. Як переконують сучасні дослідження, найуспішнішими на ринку праці є фахівці, які мають можливість і виявляють прагнення навчатися упродовж життя, виявляють здатність до аналітичного мислення, вміють розглядати ситуації з різних сторін, працювати в команді та використовувати засвоєні теоретичні знання у практичній професійній діяльності.

Згідно з дослідженням О. Тимченко, затребуваним стає фахівець, спроможний швидко і ефективно орієнтуватися у професійному середовищі, яке постійно трансформується, приймати кваліфіковані рішення, адаптуватися до

нових умов та обставин. На думку автора, це – провідні чинники успішної професійної самореалізації особистості [2, с. 1].

Інтенсивний інформаційний розвиток сучасного суспільства, з точки зору Ю. Добровольського, В. Добровольського, О. Зарічанського, сприяє формуванню високих вимог до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, де визначальними характеристиками стають самостійність, нестандартність мислення, ефективність вирішення професійних і життєвих завдань, фахова мобільність, здатність бути суб'єктом професійного розвитку, вміння адаптувати наукові знання у різних сферах професійної діяльності [3, с. 2].

Підготовка майбутніх логопедів на наукових засадах педагогіки є надзвичайно актуальною в умовах становлення удосконаленої освіти в Україні, адже дані про постійне збільшення дітей, що мають різні відхилення у мовленнєвому розвитку обумовлює нагальну необхідність кваліфікованих кадрів. На засвоєння знань про систему освіти, основні педагогічні поняття і терміни спрямований курс «Педагогіка», на основі якого будуються технології освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фахової підготовки майбутніх логопедів стала об'єктом дослідження таких науковців: О. Боряк [4], В. Засенко [5], А. Колупаєва [6], С. Миронова [7], О. Мартинчук [8], Н. Пахомова [9], О. Таранченко [6], та інших. Результати досліджень переконують у важливості удосконалення теоретичних та практичних аспектів формування готовності майбутніх логопедів до формування мовленнєвої компетентності як педагогічного феномена, обґрунтовуються технології моделювання та проєктування у процесі підготовки здобувачів вищої освіти до удосконалення звукової культури мови; уточняється зміст професійної готовності майбутнього логопеда на основі формування загальних та спеціальних компетентностей; визначаються умови ефективного розвитку навичок професійної комунікації та фахової підготовки майбутніх логопедів.

Значна увага у сучасних дослідженнях приділяється проблемі підготовки майбутніх логопедів на засадах компетентнісного підходу. Так, окремі її аспекти вивчаються в аспекті удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з спеціальної освіти осіб з особливими потребами, концептуальних та організаційно-педагогічних засад компетентнісно орієнтованого навчання, визначення складників професійної компетентності майбутніх логопедів, які працюють в умовах спеціальної та інклюзивної освіти та ін.

Обґрунтуванню сутності гуманізму як чинника формування професійної компетентності майбутніх педагогів присвячено дослідження І. Дичківської та Н. Федорової. Як переконливо доводять науковці, майбутнім логопедам варто зосередити увагу на наступних принципах: - принципах державної політики та освітньої діяльності у сфері освіти: особистісно орієнтовані принципи, забезпечення якості освіти, забезпечення рівного доступу до освіти, розвиток інклюзивного освітнього середовища; - забезпечення дітям з особливими освітніми потребами безоплатного доступу до освіти відповідно до їхнього стану здоров'я в державних і комунальних навчальних закладах; - раннє виявлення та діагностика дітей з урахуванням даних у мережі закладів опіки та у сімейному середовищі; - варіативність базової або повної загальної середньої освіти відповідно до здібностей та особистої компетентності дитини; - розвиток різноманітності змісту, форм і методів освіти, у тому числі навчання за індивідуальними програмами; - поступовий перехід від усталеної традиційної моделі шкіл-інтернатів до інклюзивної освіти у загальноосвітньому середовищі. [11, с. 157].

Про необхідність детального вивчення педагогіки свідчить дослідження Ю. Пінчук щодо професіограми логопеда, де визначено його особистісні та професійні якості: особистісно-етичні (почуття обов'язку і громадянської відповідальності, гуманізм, чесність, толерантність, уважність, доброзичливість, свідоме ставлення до праці і дисципліни, вимогливість, щирість, скромність, комунікабельність, об'єктивність, самокритичність, висока моральна культура,

оптимізм, артистизм, загальна мудрість, наполегливість і терпіння; особистісно-психологічні характеристики (широта і глибина пізнавального інтересу, гнучкість, відкритість і критичність, висока пізнавальна працездатність, потреба в самоактуалізації, позитивна Я-концепція, креативність, емоційна чутливість і стабільність, розвиненість мовлення і слуху; довготривала пам'ять, гнучкість, пластичність, спостережливість, сила волі, обсяг і розподіл уваги, культура темпераменту, об'єктивна самооцінка; педагогічні (вища професійно-педагогічна освіта, інтерес до професійної діяльності, любов до роботи і дітей, емпатія, бажання допомогти людині з порушеннями мовлення позбутися мовленнєвих бар'єрів, педагогічний такт, педагогічне мислення, педагогічна інтуїція, професійно-педагогічна працездатність, прагнення до науково-педагогічної творчості, висока мовленнєва культура (чіткість мовлення, емоційність, виразність, змістовність мовлення, експресивність), почуття гумору [12, с. 41].

Безперечним доказом формування майбутніх логопедів-гуманістів є необхідність врахування особливих потреб дітей з порушенням мовлення. Як вважають науковці, базовим елементом професійно-особистісної готовності логопедів є гуманістична спрямованість їх особистості, яка полягає у визнанні загальнолюдської цінності професійної діяльності та задоволеності нею, відчуття цілеспрямованості у набутті професійних умінь та навичок, що проявлятиметься в особистісній результативності та ефективності [13, с. 61].

Ретельний аналіз останніх досліджень засвідчує велику увагу до проблеми фахової підготовки майбутніх фахівців у сфері спеціальної освіти, теоретичну основу якої склали такі аспекти, як формування толерантності як складової фахової підготовки здобувачів вищої освіти до роботи в інклюзивних закладах освіти – О. Мартинчук [14, с. 915]; гуманістична педагогічна позиція майбутніх логопедів як ціннісно-сміслова основа професійної діяльності логопедів; виокремлення чинників, що впливають на формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів – Н. Федорова [15, с. 14]

Однак, в науковій літературі тема адаптації наукових понять педагогічного змісту у процесі фахової підготовки майбутнього логопеда досі залишається недостатньо вивченою. Це дає нам можливість систематизувати та удосконалити наукові пошуки у цьому перспективному напрямку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На наше глибоке переконання, вивчення педагогіки для майбутніх логопедів є надзвичайно важливим, оскільки воно забезпечує глибоке розуміння процесів навчання та розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Завданням спеціаліста-логопеда є виправлення мовленнєвих порушень, що неможливе без знань про загальні закономірності розвитку дитини, її пізнавальні процеси, емоційну сферу. Проте недостатньо дослідженим є зміст адаптації теоретичних понять з педагогіки до формування професійних компетентностей майбутнього логопеда. Нами досліджено, що процес вивчення педагогічних понять та категорій має забезпечити уміння майбутнього логопеда враховувати особливості кожної дитини, її темперамент, стиль пізнавальних особливостей, що є ключовим для ефективної корекційної роботи, розробки індивідуальних програм корекції. Доведено, що за умови оптимального поєднання педагогічної теорії та логопедичної практичної діяльності у процесі виконання завдань практичних та семінарських занять відбувається механізм встановлення ефективної взаємодії з батьками та іншими фахівцями, а розуміння педагогічних підходів допомагає логопеду будувати партнерські відносини з учасниками освітнього процесу, що є необхідним для комплексного супроводу дитини з мовленнєвими порушеннями. Разом з тим, педагогіка є динамічною наукою, тому знання її основ дозволяє логопеду бути в курсі сучасних тенденцій розвитку загальної та спеціальної освіти, що зумовлює постійне удосконалення професійних компетенцій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті. У центрі уваги досліджень фахової підготовки майбутніх логопедів – вивчення можливостей адаптації теоретичного та практичного змісту педагогіки як науки,

характеристика чинників, що впливають на формування фахових компетентностей майбутніх логопедів, огляд методологічних підходів дотримання наукових педагогічних засад у процесі професійної підготовки для роботи в інклюзивному середовищі.

Завданнями дослідження є:

- 1) дослідити підходи до організації міждисциплінарного підходу у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти;
- 2) визначити поняття «міждисциплінарна адаптація у процесі фахової професійної підготовки»;
- 3) дослідити можливості міждисциплінарної адаптації у процесі викладання педагогіки під час фахової підготовки майбутніх логопедів;
- 4) дослідити, яким чином міждисциплінарні зв'язки сприяють формуванню фахових компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Освітньо-професійна програма підготовки бакалаврів за спеціальністю 016 Спеціальна освіта одним з обов'язкових компонент визначає дисципліну «Педагогіка», метою якої є ознайомлення здобувачів вищої освіти із загальними основами педагогіки, що є базою, на якій будуються технології освітнього процесу. Завданням вивчення дисципліни є засвоєння майбутніми логопедами найважливіших педагогічних категорій і понять; ознайомлення з найбільш значущими та перспективними сучасними педагогічними ідеями й теоріями; оволодіння теоретичними основами використання методів науково-педагогічного дослідження; обґрунтування змісту сучасної освіти; розкриття принципів побудови системи освіти, її структури; визначення фізіологічних, психічних та поведінкових особливостей здобувачів, їх врахування в організації освітнього процесу з дітьми особливими освітніми потребами; з'ясування чинників формування і розвитку особистості дитини; формування у здобувачів досвіду творчої педагогічної діяльності.

Для повноцінного формування фахових компетентностей у процесі вивчення педагогіки та забезпечення максимальної ефективності освітнього процесу виникає необхідність адаптації форм та методів навчання відповідно до специфіки професійної діяльності майбутнього логопеда.

Для визначення поняття адаптації освітнього процесу ми виходили з трактування сучасними науковцями та практиками проблеми міждисциплінарного підходу у процесі фахової підготовки.

Відповідно до визначенням міжнародного бюро освіти Unesco «міждисциплінарний підхід – це підхід до інтеграції навчальної програми, який генерує розуміння тем та ідей, що перетинають дисципліни, а також зв'язків між різними дисциплінами, їх відношення до реального світу» [16, с. 1].

Численні дослідження присвячено особливостям міждисциплінарних наукових зв'язків у контексті традиційної парадигми розвитку науки [17, с. 15]. А. Лісневською вивчалися можливості встановлення міждисциплінарних зв'язків та їх роль під час формування цілісної моделі професійної діяльності майбутніх фахівців на засадах використання інноваційних технологій [18, с. 229].

У процесі вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів міжнародних відносин у міждисциплінарній площині В. Третько підкреслює важливість урахування міждисциплінарного підходу для підвищення рівня професійної компетентності майбутніх фахівців [19, с. 197]. Ю. Кузь вивчає міжпредметні зв'язки та їх роль у системі професіоналізації майбутніх офіцерів-прикордонників [20, с. 15].

У нашому випадку міждисциплінарний підхід розглядається з позиції пропедевтичної підготовки майбутнього логопеда. На першому курсі навчання за бакалаврським рівнем здобуття вищої освіти здобувачі спеціальності 015 Спеціальна освіта разом з педагогікою вивчають дисципліни «Вступ до спеціальності «Логопедія», «Загальна та вікова психологія», «Анатомія, вікова фізіологія та валеологія», «Онтогенетичні аспекти мовлення». У процесі вивчення цих дисциплін забезпечується формування компетентностей на

початковому рівні їх становлення. Саме тому у зміст дисципліни «Педагогіка» включено деякі теми та питання, що передбачають попереднє ознайомлення майбутнього логопеда із специфікою професії, її зовнішніми виявами, особливістю роботи закладів освіти, спрямованої на забезпечення якісних освітніх послуг для осіб з особливими освітніми потребами.

Враховуючи специфіку освітньої діяльності, викладачеві необхідно передбачити реалізацію міждисциплінарних досліджень в аудиторії, під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять, що матимуть на меті формування високого рівня міждисциплінарної компетентності, незалежно від рівня підготовленості здобувачів вищої освіти, що передбачає дотримання певного алгоритму дій.

Під час складання програми дисципліни необхідно попередньо передбачити, яким чином плануються теми, що можуть поєднувати загальнопедагогічні поняття та елементи фахових компетентностей. Це дозволяє систематизувати план змісту, форм та методів проведення занять, що направляє освітній процес. Вивчення здобувачами основ педагогіки мають супроводжуватися прикладами міждисциплінарного змісту, спільних рис та вимог до організації освітнього процесу, враховуючи принципи, завдання та вимоги до його проведення. На цьому етапі важливо переконати здобувачів у важливості інтеграції підходів наукової педагогіки та дисциплін фахового спрямування для формування вміння аналізувати, порівнювати, дотримуватися загальнодидактичних вимог та принципів.

У процесі проведення семінарських та практичних занять здійснюється моделювання процесу дослідження з міждисциплінарної точки зору в аудиторії.

Для забезпечення здатності до адаптації отриманих знань до фахових компетентностей передбачається осмислення здобувачами поставленої задачі, що обговорюється на основі отриманих уявлень, результатів виконання завдань практичного характеру. Саме це зумовлює синтез та інтеграцію результатів аналізу.

Необхідно також забезпечити зворотній зв'язок, що передбачає надання майбутнім логопедам об'єктивної інформації про їх здатність зрозуміти й намітити основну структуру майбутньої професійної діяльності у світлі наукових педагогічних понять, здійснити комплексний аналіз впливу педагогічних понять та термінів на організацію освітньої діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами. Слід відмітити, що даний етап роботи є одним із найбільш цікавих та суперечливих, оскільки майбутні фахівці отримують доступ до широкого спектру подальших досліджень.

У процесі обговорення результатів виконання завдань, що спрямовані на адаптацію педагогічних понять до фахових компетентностей логопедів, важливе значення має самооцінка здобувачів, яка дозволяє оцінити особистий навчальний досвід, виявити проблемні питання, звернутися за консультацією і виявити напрямки для самовдосконалення.

У процесі адаптації теоретичних понять основ педагогіки з процесом формування фахових компетентностей важливою умовою є зв'язок змісту лекційних та семінарських занять дисципліни з практичною діяльністю логопеда. Так, у процесі вивчення теми «Педагогіка як наука та навчальна дисципліна.» одним із завдань лекційного заняття є формування уявлень про систему педагогічних наук, однією із галузей якої є логопедія. Джерела педагогічної науки базуються на філософських положеннях, що визначають сутність наукових понять. Логопедія як наука теж пройшла певні стадії становлення, які впливали із педагогічних наукових положень. класиків педагогічної теорії та практики. Виконання завдань для самостійного опрацювання спрямоване на пошук джерел та їх аналіз, встановлення спільного та відмінного у процесі розвитку цих наук.

Тема «Загальна характеристика логіки і методів науково-педагогічних досліджень» передбачає формування знань про науково-педагогічні дослідження як один із шляхів розв'язання педагогічних проблем. Здобувачі дізнаються про сутність та специфіку технології, етапів і процедури педагогічних досліджень,

вивчають класифікацію методів науково-педагогічних досліджень та загальну характеристику емпіричних, теоретичних та математичних методів дослідження. Найбільш доцільним для фокусування уваги на особливостях навчання дітей з мовленнєвими порушеннями є питання про методи вивчення педагогічного процесу в природних умовах; вивчення педагогічного процесу в спеціально змінених умовах; методи обробки результатів дослідження. При цьому особлива увага має акцентуватися на форми втілення результатів досліджень у практичну діяльність логопеда. При цьому розглядається специфіка навчання дітей з різними видами мовленнєвих порушень, їх когнітивними, емоційними і та соціальними особливостями. У процесі виконання завдань семінарського заняття здобувачі визначають групу методів дослідження, за допомогою яких можна дослідити особливості розвитку дитини, описують алгоритм наукового дослідження, розробляють тестові завдання для дітей та анкети для батьків.

У процесі проведення занять здобувачі мають можливість під час огляду основних теорій навчання адаптувати їх застосування в логопедії, визначивши психологічні особливості дітей з різними видами мовленнєвих порушень, ознайомитися з методами та прийомами навчання дітей з мовленнєвими порушеннями. При цьому звертається увага на роль гри у процесі мовленнєвого розвитку, майбутні логопеди вперше отримують уявлення про зміст ігрової діяльності дітей, методіку організації та керівництва іграми дітей різного віку.

Тема «Нормативні документи, що визначають зміст освіти», теж має широкі можливості для ознайомлення здобувачів із програмами з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями мовлення («Логоритміка» Н. Куравської, «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення» І. Кравцової та Л. Стахової та ін).

Отримані знання надають можливість моделювати елементарні логопедичні заняття, ігри, ситуації, брати участь у дискусіях, змістом яких є

етичні аспекти логопедичної роботи, сучасні технології корекційно-розвивальної роботи.

Не менш важливе значення має використання активних методів освітньої діяльності. На сучасному етапі розвитку у закладах вищої освіти провідними є студентоцентрований та компетентнісний підходи як основа у визначенні змісту освіти, організації освітнього процесу, вимог до результатів навчання. Саме такі підходи забезпечують зміщення акцентів з традиційних університетських форм навчання (лекції, семінарські та практичні заняття), які, зазвичай, забезпечують когнітивну складову підготовки фахівців, на практико-орієнтовану складову освітнього процесу, яка уможлиблює розвиток особистісно значущих фахових компетентностей [4, с. 10].

У процесі організації та проведення практичних занять здобувачі активно залучаються до обговорення актуальних проблем логопедичної роботи під час участі у дискусіях, рольових іграх, аналізу реальних кейсів. Використання реальних кейсів з логопедичної практики дають можливість здобувачам проаналізувати ситуацію, визначити проблему, запропонувати шляхи її вирішення.

Змістом вивчення теми «Форми організації і методи реалізації цілісного педагогічного процесу» є поняття про класифікацію методів за типом (характером) пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний, проблемного викладу, частково пошуковий (евристичний), дослідницький. Саме тут виникає можливість адаптації методів до змісту корекційно-розвивальної роботи з дітьми з недорозвитком та порушеннями мовлення. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальною діяльністю розглядаються у логопедичному аспекті.

Цікавою та ефективною є застосування проєктної діяльності у процесі проведення практичних занять. Майбутні фахівці спеціальної освіти виконують проєкти, пов'язані з розробкою інноваційних методів і прийомів корекції мовленнєвих порушень. При цьому має місце і використання методу проблемного навчання: сформульовані проблемні питання стимулюватимуть у здобувачів пізнавальну активність та сприятимуть пошуку відповідей. Актуальним та ефективним є метод групової роботи, у процесі якої здобувачів розподіляють на групи та пропонують виконати спільне завдання, наприклад, підготувати презентацію на певну тему.

На етапі вивчення основ загальної педагогіки здобувачі мають можливість відвідувати логопедичні кабінети, спостерігати за роботою досвідчених логопедів, аналізувати сайти закладів освіти.

Цілком погоджуємося з дослідниками, що міждисциплінарний підхід до навчання відрізняється від багатопрофільного навчання, оскільки зумовлює інтеграцію методів та прийомів більше ніж з однієї академічної дисципліни для вивчення питання, проблеми чи теми. Використовуючи дисциплінарні підходи для вивчення тем, він виходить за рамки, вилучивши ідеї із множини відповідних дисциплін, синтезує їх вклад у розуміння, а потім інтегрує ці ідеї у більш узгоджену структуру [21, с. 2].

Таким чином, міждисциплінарна адаптація у процесі фахової професійної підготовки – це спеціально організована освітня діяльність, що поєднує зміст основних педагогічних наукових понять з майбутньою професійною діяльністю. Це дає змогу стверджувати, що високий рівень процесу формування фахових компетентностей можливий лише у тому випадку, якщо майбутні логопеди здатні використовувати знання загальнопедагогічного змісту в різних ситуаціях професійної діяльності, а також володіють прийомами доцільного перенесення умінь і навичок під час вивчення педагогіки на вивчення інших дисциплін та організації практичної діяльності. Міждисциплінарні асоціації є її вищим рівнем розумової діяльності та забезпечують її цілісність.

Висновки. Результати дослідження проблеми можливостей адаптації теоретичного та практичного змісту педагогіки як науки, що впливають на формування фахових компетентностей майбутніх логопедів, дали нам можливість окреслити конкретні шляхи покращення професійної підготовки майбутніх фахівців. У першу чергу слід дотримуватися вимог підвищення науковості змісту всіх освітніх компонент, заявлених у освітньо-професійній програмі підготовки фахівця. Кожен науково-педагогічний працівник має усвідомити, що формування фахових компетентностей буде більш ефективним і якісним через систему міждисциплінарних понять, які забезпечують цілісність розумової діяльності здобувачів вищої освіти.

Для ефективного упровадження адаптаційного процесу необхідно застосовувати такі засоби, які допоможуть створювати сприятливі умови для успішної реалізації завдань формування фахових компетентностей через взаємопов'язане, міждисциплінарне навчання. Методи педагогічної взаємодії в освітньому процесі можуть бути різними, але успішність фахової підготовки майбутніх логопедів буде досягнена у тому випадку, коли викладач буде дотримуватися відповідної системи зв'язку наукових педагогічних понять та специфіки логопедичної діяльності. Цю систему забезпечує не тільки сучасні предметне освітньо-розвивальне середовище як інструмент діалогічної взаємодії, але й сам науково-педагогічний працівник, який відбирає зміст наукових понять та практичних навичок, виявляє та використовує продуктивні шляхи засвоєння міждисциплінарних зв'язків здобувачами вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України №799 від 16.06.2020 р. URL:<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/016-Spets.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення 10.01.2025 р.).

2. Тимченко О. В. Професійна мобільність – один із критеріїв якісної підготовки майбутніх педагогів.

URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5935 (дата звернення 10.01.2025 р.).

3. Добровольський Ю., Добровольський В., Зарічанський О. Особливості структури професійної мобільності викладача вищого військового навчального закладу. *Військова освіта: збірник наукових праць*. Нац. ун-т оборони України ім. І. Черняховського; Київ, 2020. № 1 (41). С. 117-126.

4. Боряк О. Підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2024 року, м. Суми)*. Суми : Сум ДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. С. 10-15.

5. Засенко, В. В. Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами / Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-канадський досвід): матеріали Міжнародної конференції. К. Наук. світ, 2004. С. 26-30.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

7. Миронова С. В. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Кам'янець Подільський, 2015. 245 с.
<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3005/Myronova-S.P.-Korektsiina-psykhopedahohika.-Olihofrenopedahohika.pdf>

8. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.

9. Пахомова Н. Рефлексивно-оцінна діяльність у контексті інтегративної професійної підготовки майбутніх логопедів. *Людинознавчі студії. Педагогіка* 29 (2) (2014): 131-140.

10. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 6–11.

11. Дичківська Ілона, Наталія Федорова. Гуманізм як чинник формування професійної компетентності майбутніх логопедів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки* 2 (2023). С. 156-167.

12. Пінчук Ю. В. Готовність студентів-логопедів до професійної діяльності. *Дефектологія*. 2004. № 3. С.41–44.

13. Кіндрачук Н. М. Виховання гуманістичної позиції та гуманістичних цінностей майбутніх логопедів у процесі їх фахової підготовки для роботи в інклюзивному освітньому середовищі. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2023. Випуск 1 (52). С. 60-63.

14. Мартинчук О.В. Формування толерантності як складової професійно-педагогічної підготовки студентів до роботи в інклюзивних закладах освіти. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали міжнар. наук.- практ. конф.* Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. С.914–919.

15. Федорова Н.В. Характеристика чинників, що впливають на формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2019, Budapest. Vol.VII (83), Issue 203. P.14–20.

16. Amadio M., Creame K., Geisseler H. Glossary of Curriculum Terminology. 1993–2021. URL: <http://www.ibe.unesco.org/es/node/12230> (дата звернення 11.01.2025 р.).

17. Палагін О. Міждисциплінарні дослідження: оптимізація системно-інформаційної підтримки. *Вісник Національної академії наук України*. 2009. № 3. С. 14-25.

18. Лісневська А. Л. Міждисциплінарні зв'язки у контексті інноваційних технологій фахової підготовки телевізійних репортерів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 22 (257). Ч. II. С. 228–234.

19. Третько В. Міждисциплінарний підхід у підготовці майбутніх магістрів міжнародних відносин. *Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи*. 2013. № 6 (13). С. 194–202.

20. Кузь Ю. М. Методика навчання майбутніх прикордонників застосовувати автоматизовані комплекси та технічні засоби прикордонного контролю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (загальновійськові й військово-спеціальні дисципліни)». Хмельницький : Вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2015. 20 с.

21. Goldsmith A.H. What Is Interdisciplinary Teaching? The Science Education Resource Center, Carleton College. URL: <https://serc.carleton.edu/econ/interdisciplinary/what.html> (дата звернення 15.01.2025 р.).